

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Orator Christianvs Caroli Regii E Societate Iesv

Reggio, Carlo

Romæ, 1612

Figuræ sententiarum cum exemplis sacris. cap. 15.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68672](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68672)

tem & suscipientem. Diminutio. Manus Domini tetigit me, plus significat, quam vox dicat, & Paulus. Post celebrata resurrectionis premia amplissima, concludit. Itaque, fratres mei dilecti, stabiles estote, & immobiles, abundantes in opere Domini semper, scientes, quod labor vester non est inanis in Domino: significans non modo non inanem, sed supra modum fructiferum esse. Reticentia. Si cognouisses, & tu. Anima mea turbata est valde: sed tu Domine vsque quo?

Diminutio.
Iob. 19.

1. Cor. 15.

Reticentia,
Luc. 19.

Psal. 6.

Figura sententiarum, & exempla. Cap. XV.

Apud aliquos qui figuras sententiarum enumerant, multae referuntur, quae ad locos argumentorum, vel argumentationes pertinent magis; vt sunt Definitio, Descriptio, Diuisio, Distributio partium, Enthimema, Dilemma, Expositio, Enumeratio; Aliquae praeterea a nobis positae sunt, cum de amplificatione, de affectibus, & de partibus orationis loquuti sumus, vt sunt: Incrementum, Congeries, Comparatio; Item sententiae, similitudines, exempla, Apologi, Parabolae. Praeterea inter figuratas sententias, merito ponimus omnes illos dicendi modos, seu figuras, in quibus a communi forma dicendi, ita discedimus, vt, cum possemus aliter dicere, tamen ex arte recipiat oratio nostra diuersum quasi habitum ab vsitato, & ordinario. Hoc enim est figurate loqui. Possent multa afferri exempla, nec videntur omnino tacenda, quia haec sunt, quae faciunt illustrem concionem, & excitant motus animorum. Habent orationes, aliquid figuratae loquutionis, cum inter dicendum significamus nos aliquid optare, & in votis habere, vt Quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lacrymarum, & Veinam attendisses ad mandata mea, facta fuisset sicut flumen pax tua. Cum adhortamur. Lauamini, mundi estote, auferte malum cogitationum vestrarum. Dehortamur. Nolite fieri sicut equus & mulus. Comminamur. Vae qui consurgitis mane ad ebrietatem sectandam, & potandum vsque ad vesperam. Exultamus. Ego autem in Domino gaudebo, & exultabo in Deo Iesu meo. Commiseramur. Quomodo sedet sola Ciuitas plena populo, facta est quasi vidua Domina gentium. Expostulamur. Vsque quo, Domine, clamabo ad te, & non exaudies? Obiurgamus. Haecine reddis Domino popule stulte, & insipiens? Detestamur. Mihi autem absit gloriari nisi in cruce Domini nostri Iesu Christi. Obsecramus. Obsecro vos ego

Multae species figuratae loquutionis.

Hierem. 9

Isa. 48.

Isa. 1.

Psal. 31.

Isa. 5.

Habac. 2.

Thren. 1.

Habac. 1.

Deut. 32.

Gal. 6.

1. Cor. 10.

Paulus

2. Cor. 10. Paulus per modestiam & mansuetudinem Christi . Inuitamus .
 Psal. 128. Venite filij, audite me, timorem Domini docebo vos . Preca-
 mur bona, benedictio Domini super vos . Imprecamur mala .
 Psal. 68. fiat habitatio eius deserta . Et erubescant impij, & deducan-
 tur in infernum, muta fiant labia dolosa . Juramus . Vivit
 Job. 27. Iob. 27. Dominus, quia donec superest halitus & spiritus in me . Si
 Psal. 131. dederō somnum oculis meis, & palpebris meis dormitatio-
 nem, donec inueniam locum Domino . Ominamur, & præda-
 Psal. 108. cimus mala . Venient dies in te, & circundabunt te inimici
 Psal. 30. tui vallo . Deprecamur Deum, & tu Domine, Domine fac
 Psal. 50. mecum propter nomen tuum . Esto mihi in Deum protectio-
 nem & in domum refugij . Promittimus . Docebo iniquos vias
 2. Cor. 1. tuas, & impij ad te conuertentur . Admiramur, Quam magni-
 ficata sunt opera tua Domine? nimis profunda sunt facta co-
 1. Cor. 1. gnitiones tuæ . Gratias agimus . Benedictus Deus, & Pater
 Ita ad Phi Domini nostri Iesu Christi : Et alibi ita orditur . Primum qui-
 lip. Coloff. dem gratias ago Deo meo per Iesum Christum pro vobis om-
 nibus . Gratias ago Deo meo semper pro vobis in gratia Dei
 Thes. Tim. quæ data est nobis in Christo Iesu : & ferme vbique D. Paulus
 gratias agit . Ex quibus intelligimus quàm S. Apostolus existi-
 maret initium aptum, hoc tam pium non artis humanæ, sed
 Sancti Spiritus artificium, quod Deum & homines simul con-
 ciliare possit, & ipsis deinde Epistolis sæpe gratiarum actiones
 Saluianus . interserit . Aliquando reprehendimus . Habet acrem reprehensio-
 Lib. 7. de tionem cum comparatione Saluianus . Pudeat vos Romani vbi-
 Prouid. in que populi, pudeat vita vestra: nullæ penè vrbes, lustris, nullæ
 sine libri. impuritatibus vacant, nisi illæ tantum in quibus Barbari esse
 ceperunt . Et miramur si miseri, qui tam impuri sumus? mi-
 ramur si ab hoste viribus vincimur, qui honestate superamur?
 miramur si bona nostra possident, qui mala nostra execratur?
 Sic Christus ad Apostolos, adhuc & vos sine intellectu estis?
 Matth. 15. Indignamur . Discedite à me omnes qui operamini iniquitatē .
 Psal. 6. Omnes hi modi & formæ dicendi meritò dicuntur figuratæ lo-
 quutiones, & vt apparet habent maiorem vim, quàm si esset
 sermo simplex, efficiuntque, vt Concionatoris oratio non lan-
 gueat, sed habeat spiritum quendam, ac vitam, si tamen Con-
 cionator induat ipse etiam diuersos affectus, & variam vocem
 atque actionem, prout sententiæ sic figuratæ requirunt; nam
 qui obsecrat, indignatur, obiurgat, miratur, optat, precatur,
 non debet eo modo dicere, vt qui simpliciter aliquid, vel do-
 cet, vel proponit: sed se quoq; ipsum in varias figuras, ac colo-
 res,

res, & quasi personas conuertere. Sed præter has quædam sunt
sententiarum figuræ, quas vt præcipuas, & in oratione, si re-
ctè adhibeantur, maximè dominantes paulò fufius illustrari
debet exemplis. Sit prima ex his Emphasis. Quid est homo
quod memor es eius, aut filius hominis? Me igitur non timebi-
tis, qui posui arenam mari terminum suum? Puer natus est no-
bis, & filius datus est nobis. Hæc figura orationi magnam
vim adhibet, cum verba, vel Scripturæ sacræ, vel alia ponderā-
tur diligenter, adhibito etiam eo modo pronuntiandi, & ge-
stuum, quem res ipsa exigit. Apostrophe etiam ad omnes affe-
ctus, tam lenes, quàm graues multum valet. Quid est tibi mare,
quod fugisti? & tu Iordanis quia conuersus es retrorsum? Et
filij hominum vsquequo graui corde? Vtitur Apostrophe ad ab-
sentes cum descriptione quadam efficaci D. Bern. Vbi appellat
ad Tribunal Christi Iesu Tuum (inquit) Domine Iesu tribunal
appello: tuo me iudicio seruo: tibi committo causam meam.
Domine Deus Sabaoth qui iudicas iuste, & probas renes, &
corda, cuius oculi sicut fallere nolunt, ita falli non possunt: tu
vides qui tua, vides qui quærunt, & sua] Egregia item est il-
la eiusdem ad corpus. Propterea noli ò corpus, noli præripere
tempora: potes enim impedire animæ salutem suam, operari
non potes: Et paulo post. Nobilem hospitem habes, ò caro, da
honore hospiti tanto &c. D. Chryf. alloquitur crucem, & vin-
cula Sanctorum Petri, & Pauli. Apostrophe cum fit ad Deum,
debet fieri cum magno affectu, & reuerentia, ac dulcedine in
verbis, & voce, ac gestu. Si fiat ad Christum in Sanctissimo Sa-
cramento, & opportunè, & cum affectu fiat, alloquendo Do-
minum ac si præsens oculis cerneretur, vt auditores aduertant
sibi Deum adesse præsentem, vix dici potest quantus motus,
se excitari possit, in animis omnium. Apostrophe ad Christum
crucifixum, cum fit in fine concionis, vel aliàs, non debet esse
longa, nec fiat in omni concione, aut nimis crebrò, sed vbi Cõ-
cionator sentit se aliquo modo commotum, vt & alios commo-
ueat. Cum Apostrophe ad homines fit, siue obiurgando pec-
catorem, siue familiariter quodammodo interrogando, & cõ-
municando quæ ad eius animam spectant, siue interdum lau-
dando, si locus requirat, debet apparere in Concionatore sin-
cera amoris significatio, ac desiderium, ac zelus salutis eo-
rum. Multum valet tempestiua exclamatio. Paul. ò altitudo
diuitiarum sapientiæ, & scientiæ Dei: quàm incomprehensibi-
lia sunt iudicia eius. Et ò generatio incredula, quamdiu vos

N n patiar

Emphasis.
Psal. 8.
Hier. 5.
Isa. 9.

Apostrophe.
Psal. 113.
Psal. 4.
Epist. 1.

Serm. 6. de
Adu. Do-
mini.
Homil. de
SS. Petro,
et Paulo.

Exclamatio.
Rom. 11.
Matth. 17.

Serm. 48.
ad fratres
in vere.

patiar? Augustinus, ò auaritia abyssus insatiabilis, semper famelicis, semper doles, semper tristaris in cunctis? ò pelus interminabilis, ò famelica rabies, ò rabies omni sine carens, Locum ferè habet post rei narrationem, vel probationem: interdum, cum res magna proponitur in media narratione per parenthesis interijcitur, explicando affectum quem tota narratio continet. Post narrationem subijcitur Acclamatio, græcè Epiphonema quæ sententiam continet. Cum exarierit in breui ira eius, beati omnes qui confidunt in eo Euf: Em: quàm beata ætas, quæ nec dum Christum potest eloqui, & iam pro Christo meretur interfici. Hyperbole. Aquilis velociore, Leonibus fortiores: Venit Ioannes Baptista neque manducans, neque bibens; Qui modus loquendi non continet mendacium, sed significat rem, de qua est sermo, tantam esse, vt explicari nisi per excessum, non possit. Ambr. agens de S. Agnetis ætate, fuit ne in illo corpuscule vulneri locus? Et quæ non habuit quo ferrum reciperet, habuit quo ferrum vinceret. Nouum martyrij genus, nondum idonea pœnæ, iam matura victoriæ.

Epiphonema
Psal. 2.
Euseb. de
Innoc.
Hyperbole.
2. Reg. 1.
Matth. 11.

Sequuntur aliæ figura Sententiarum. Cap. XVI.

Transitio.

Transitio est figura, quæ ad ordinem ac diluciditatem necessaria sepe est, non solum utilis. Valet etiam ad docilitatem captandam, & renouandam attentionem, quia relicit animum auditoris, Aristoteli in suis libris frequentissima, & viris doctis. Diximus paulò ante nonnihil de ea. hæc addantur quasi exempla. simplicissima est vt si dicam: satis multa de primo capite: veniamus ad alterum. Illæ magis artificiosæ sunt, satis multa de malis, quæ ab ira proueniunt, nunc de commodis dicamus, quæ mansuetudo affert. Si præcesserit sermo de alicuius virtutis nobilitate, V. g. castitatis: Atqui frustra erit omnis sermo de excellentia castitatis, nisi quædam attexamus contra luxum in cibo, ac potu, & vestitu, vel magna sunt quæ diximus, longè maiora quæ restant dicenda. Vidimus quæ fugienda, iam quæ facienda videamus. Vidimus mali grauitatem, quæramus opportuna remedia. Nihil videtur posse addi ijs quæ diximus de peccati grauitate, & tamen leuissima solâ attigimus. Audite iam quod præcipuum est, & similia prout ordinis ratio fert. Chrysost. Nec verò peccata solum purgat oratio, sed pericula etiam grauissima depellit. Præoccupatio, multi dicunt quis ostendit nobis bona? Signatum est, & cat.

De orãdo
Deo lib. 1.
Præoccupatio.
Psal. 4.